

การละหมาดของบุคคลที่ได้รับการผ่อนผัน

﴿صلاة أهل الأعذار﴾

[ไทย – Thai – تايلاندي]

มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม อัตตุวัยญีรีย

แปลโดย : ดานียา เจะสนิ

ผู้ตรวจทาน : ซุฟอัม อุษมาน

ที่มา : หนังสือมุคตะศ็อร อัลฟิกฮิล อิสลามีย์

2010 - 1431

islamhouse.com

﴿ صلاة أهل الأعذار ﴾

« باللغة التايلاندية »

الشيخ محمد بن إبراهيم التويجري

ترجمة: دانيال جيء سنينك

مراجعة: صافي عثمان

المصدر: كتاب مختصر الفقه الإسلامي

2010 - 1431

islamhouse.com

14. การละหมาดของบุคคลที่ได้รับการผ่อนผัน

บุคคลที่ได้รับการผ่อนผัน ในที่นี้ คือ ผู้ป่วย ผู้เดินทาง ผู้ที่กัฏวบางอย่างซึ่งไม่สามารถที่ละหมาดในลักษณะปกติทั่วไปได้ ทั้งนี้ด้วยความโปรดปรานของอัลลอฮ์ พระองค์ได้ให้ความสะดวกต่อพวกเขาเหล่านั้น เพื่อขจัดความลำบากออกจากพวกเขาโดยที่พวกเขายังคงมีโอกาสตักดวงผลบุญอยู่ อัลลอฮ์จึงบัญญัติให้พวกเขาละหมาดเท่าความสามารถที่พวกเขาจะทำได้ บนพื้นฐานแบบอย่างที่มีอยู่ในสุนนะฮ์ ดังต่อไปนี้

1- การละหมาดของผู้ป่วย

ลักษณะการละหมาดของผู้ป่วย

หนึ่ง สำหรับผู้ป่วยนั้นเขาจำเป็นต้องละหมาดฟัรฎูในท่ายืนในส่วนที่ต้องยืน แต่หากเขาไม่สามารถยืนได้ ก็อนุโลมให้เขาละหมาดในท่านั่งขัดสมาธิหรือในท่าตะเซะฮ์สุด(นั่งพับเพียบ)โดยโค้งหลังของเขาในขณะรุกูและสุญูดตามสภาพ หากเขาไม่สามารถทำลักษณะดังกล่าวได้ก็ให้เขารุกูและสุญูดด้วยการทำสัญญาณด้วยศีรษะของเขา หากเขาไม่สามารถละหมาดในท่านั่งดังกล่าวได้ ก็ให้ละหมาดในท่านอนตะแคงขวา หันใบหน้าไปทางกิบละฮ์ และหากลำบากที่จะทำเช่นนั้น ก็ให้นอนตะแคงซ้าย หากไม่สามารถอีกก็ให้ละหมาดในท่านอนหงายโดยให้ยื่นสองขามาทางกิบละฮ์หากสะดวกที่จะทำเช่นนั้น หากไม่สะดวกก็ให้ละหมาดตามสภาพที่เขาทำได้โดยให้สัญญาณด้วยศีรษะของเขาไปยังหน้าอกของเขาหากจะรุกูและสุญูด ซึ่งการสุญูดนั้นให้ทำสัญญาณหรือก้มต่ำกว่ารุกู ดังนั้นจึงถือว่าผู้ป่วยนั้นยังคงต้องละหมาดอยู่ตราบใดที่เขายังมีสติ เพียงแต่อนุโลมให้เขาละหมาดตามสภาพที่เขาจะทำได้ตามที่มีรายงานมาจากตัวบทหลักฐาน

สอง ผู้ป่วยนั้นเหมือนกับคนอื่นๆ ซึ่งในการละหมาดแต่ละครั้งเขาจำเป็นต้องหันหน้าไปสู่กิบละฮ์ แต่หากเขาไม่สามารถจะทำเช่นนั้นได้ เขาก็สามารถที่ละหมาดตามสภาพที่เขาทำได้โดยหันหน้าไปทางไหนก็ได้แล้วแต่เขาสะดวก การละหมาดของผู้ป่วยจะใช้ไม่ได้หากละหมาดด้วยการให้สัญญาณด้วยเปลือกตาหรือนิ้วมือของเขา แต่การละหมาดของเขาจะใช้ได้ด้วยลักษณะที่มีรายงานมาในตัวบทหลักฐาน

1- อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿فَأَنقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنفِقُوا خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ وَمَنْ

يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ [التغابن/ ١٦]

ความว่า “ดังนั้นจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิดเท่าที่พวกเจ้ามีความสามารถ และจงเซ่อฟังและปฏิบัติตามและบริจาคเถิด เพราะเป็นการดียิ่งสำหรับพวกเจ้าและ

ผู้ใดถูกปกป้องให้พ้นจากความตระหนี่แห่งจิตใจของเขา คนเหล่านั้นคือผู้
ประสบความสำเร็จ” (อัต-ตะฮอบุน : 16)

2- มีรายงานจากท่านอิมรอน อิบน์ อัล-หุศัยยอนุ เราะวะฎียัลลอฮุอันฮุ กล่าวว่าคุณเป็นโรค
ริดสีดวงทวาร ฉันถามท่านในปี คีอิลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่าฉันจะละหมาดอย่างไร? ท่านก็ตอบ
ฉันว่า

«صَلِّ قَائِمًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ»

ความว่า “ท่านจงละหมาดในท่ายืน หากไม่สามารถในท่ายืน ท่านจงละหมาด
ในท่านั่ง หากไม่สามารถในท่านั่ง ท่านจงละหมาดในท่านอนตะแคง” (บันทึก
โดยอัล-บุคอรีห์ หมายเลข 1117)

3- มีอีกรายงานจากท่านอิมรอน อิบน์ อัล-หุศัยยอนุ เราะวะฎียัลลอฮุอันฮุ ซึ่งเขาเป็นโรค
ริดสีดวงทวารอยู่ เขากล่าวว่า ฉันถามท่านในปี คีอิลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เกี่ยวกับการที่คนคน
หนึ่งจะละหมาดในท่านั่งท่าน ก็ตอบฉันว่า

«إِنْ صَلَّى قَائِمًا فَهُوَ أَفْضَلُ، وَمَنْ صَلَّى قَاعِدًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَائِمِ،

وَمَنْ صَلَّى نَائِمًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَاعِدِ»

ความว่า “หากเขาจะละหมาดในท่ายืนนั้นดีกว่า หากผู้ใดละหมาดในท่านั่ง
เขาจะได้ผลบุญลดลงมาครึ่งหนึ่งจากผลบุญของผู้ที่ละหมาดในท่ายืน และ
หากผู้ใดละหมาดในท่านอน เขาจะได้ผลบุญลดลงมาครึ่งหนึ่งจากผลบุญของ
ผู้ที่ละหมาดในท่านั่ง” (บันทึกโดยอัล-บุคอรีห์ หมายเลข 1115)

การทำความสะอาดของผู้ป่วย

ก่อนการละหมาดวาญิบสำหรับผู้ป่วยอาบน้ำจะละหมาดด้วยน้ำ แต่หากไม่สามารถทำ
เช่นนั้นได้ ก็ให้เขาทำการตะยัมมุม(การใช้ดินฝุ่นแทนน้ำ) และหากไม่สามารถตะยัมมุมได้ การทำ
ความสะอาดของผู้ป่วยก็เป็นอันตกไป เขาสามารถละหมาดตามสภาพที่เขาเป็นอยู่ได้โดย

หุก่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการละหมาดของผู้ป่วย

1- เมื่อผู้ป่วยได้ละหมาดในท่านั่งแล้วหลังจากนั้นเขาสามารถที่จะยืนได้ หรือละหมาดใน
ท่านอนอยู่แล้วเขาก็สามารถที่จะนั่งได้ในขณะละหมาด ก็ให้เขาเปลี่ยนไปปฏิบัติในสิ่งที่เขา
สามารถทำได้เหมือนเดิม เพราะนั่นคือสิ่งที่วาญิบสำหรับเขาแต่เดิมแล้ว

2- อนุญาตให้ผู้ป่วยละหมาดในท่านอนได้หากเป็นไปเพื่อการรักษาตามคำยืนยันของ
แพทย์ที่เชื่อถือได้ ถึงแม้ว่าเขาสามารถจะละหมาดในท่ายืนได้ก็ตาม

3- หากผู้ป่วยสามารถที่จะละหมาดยืนและนั่งได้แต่ไม่สามารถรุกูและสุญูดได้ ให้เขาละหมาดในท่ายืนในอิริยาบถที่ต้องยืน และให้รุกูด้วยการให้สัญญาณก้มหัวในขณะที่เขายืนอยู่ และให้นั่งละหมาดในอิริยาบถที่ต้องนั่งและสุญูดด้วยการให้สัญญาณก้มหัวในขณะที่เขานั่งอยู่

4- ผู้ใดที่ไม่สามารถลงสุญูดกับพื้นได้ ให้เขารุกูและสุญูดในท่านั่ง โดยท่าก้มสุญูดให้ต่ำกว่าท่าก้มรุกู และวางมือทั้งสองบนหัวเข่าทั้งสอง ซึ่งไม่จำเป็นต้องรองหรือยกพื้นให้สูงจนถึงหน้าผากของเขาแต่อย่างใด ไม่ว่าจะใช้หมอนหรือสิ่งอื่นๆ

เมื่อใดบ้างที่อนุญาตให้ผู้ป่วยละหมาดควมรวมได้

หากผู้ป่วยประสบความลำบากหรือไม่สามารถที่จะละหมาดในแต่ละครั้งในเวลาที่กำหนดได้ เขาสามารถที่จะละหมาดควมรวมระหว่างซุฮูรกับอัสริในเวลาหนึ่งเวลาใดของสองเวลาละหมาดนี้ได้ และเขาสามารถที่จะละหมาดควมรวมระหว่างมัฆริบกับอิชาอีในเวลาหนึ่งเวลาใดของสองเวลาละหมาดนี้ได้เช่นกัน

- ความลำบากในการละหมาดนั้น คือสิ่งที่อาจทำให้การคู้ซุฮูในละหมาดหมดไป การคู้ซุฮูก็คือการทำใจให้อยู่กับเนื้อกับตัวและการสงบนิ่งมีสมาธิในขณะละหมาด

ผู้ป่วยจะละหมาดที่ไหน?

สำหรับผู้ป่วยที่สามารถไปมัสญิดได้ เขาจำเป็นต้องไปละหมาดญะมาอะฮ์ที่มัสญิด และให้ละหมาดยืนหากเขาสามารถยืนได้ หรือถ้ายืนไม่ได้ก็ให้เขาละหมาดพร้อมญะมาอะฮ์ตามสภาพเท่าที่เขาสามารถจะทำได้

แต่หากไม่สามารถไปมัสญิดได้ให้ละหมาดญะมาอะฮ์ในสถานที่ที่เขาพักอยู่ หากไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ ให้เขาละหมาดคนเดียวตามสภาพของเขา

ผลบุญที่ถูกกำหนดไว้จากการงานอิบาดะฮ์สำหรับผู้ป่วยและผู้เดินทาง

อัลลอฮ์จะบันทึกผลบุญจากการงานอิบาดะฮ์สำหรับผู้ป่วยและผู้เดินทางเหมือนกับที่พระองค์ได้บันทึกไว้สำหรับผู้ป่วยคนนั้นในขณะที่เขามีสุขภาพดีและสำหรับผู้เดินทางคนนั้นในขณะที่เขาไม่ได้เดินทาง และยังจะมีการให้อภัยโทษ ลบล้างบาปสำหรับผู้ป่วยด้วย

มีรายงานจากท่านอนู มุซา เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าวของท่านเราะซูลุลลอฮ์ คือลัลลอฮ์จะลบล้างบาปได้กล่าวว่า

«إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ، كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا
صَحِيحًا»

ความว่า “เมื่อบ่าวคนหนึ่งป่วยหรือเดินทาง อัลลอฮ์จะบันทึกผลบุญจากการงานอิบาดะฮ์ไว้สำหรับผู้ป่วยและผู้เดินทางเหมือนกับที่ได้เคยบันทึกไว้ใน

ขณะที่เขามีสุขภาพดีและในขณะที่เขาไม่ได้เดินทาง” (บันทึกโดยอัล-บุคอรีย์
หมายเลข 2996)

2- การละหมาดของผู้เดินทาง

การเดินทาง คือการออกไปจากถิ่นที่อยู่อาศัย

ส่วนหนึ่งของคุณค่าแห่งอิสลามก็คือการบัญญัติให้มีการย่อและควบรวมละหมาดได้ในเวลาเดินทาง เพราะการเดินทางนั้น ปรกติแล้วจะนำมาซึ่งความลำบาก และอิสลามเป็นศาสนาที่มีแต่ความเมตตาปรานี และสะดวกง่ายดาย

มีรายงานจากท่านยะอฺลา อิบน์ อุมัยยะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ กล่าวว่า ฉันได้อ่านอายะฮฺแก่ท่านอุมัรฺว่า

﴿فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾

[النساء/101]

ความว่า “และเมื่อพวกเขาเดินทางไปในพื้นแผ่นดิน ก็ไม่มีบาปใดๆ แก่พวกเขาในการที่จะลดจำนวนร็อกอะฮฺการละหมาด หากพวกเขากลัวว่าบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาจะข่มเหงรังแกพวกเขา” (อัน-นีส้าฮ์ : 101)

ซึ่งความจริงมนุษย์ทุกคนได้ศรัทธาแล้ว ท่านอุมัรฺจึงกล่าวว่า ฉันก็เคยสงสัยดังที่ท่านสงสัยนี้แหละ แล้วฉันก็ไปถามเราะสูลุลลอฮฺถึงข้อสงสัยดังกล่าว ท่านก็ตอบว่า

﴿صَدَقَ اللَّهُ بِهَا عَلَيْكُمْ، فَاقْبَلُوا صَدَقَتَهُ﴾

ความว่า “มันเป็นเศาะดะเกาะฮฺที่อัลลอฮฺเศาะดะเกาะฮฺให้แก่พวกท่าน ฉะนั้นพวกจงรับเศาะดะเกาะฮฺดังกล่าวเถิด” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 686)

หุกุมการย่อ(กือศฺรฺ)และการควบรวม(ญุมอฺ)ละหมาด

1- การย่อละหมาด(กือศฺรฺ)ในขณะที่เดินทางนั้นเป็นสุนนะฮฺที่ย้าให้ปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะ เป็นในเวลาปรกติหรือในเวลาหวาดกลัว สำหรับการกือศฺรฺนั้นหมายถึงการลดหย่อนละหมาดที่มีสี่ร็อกอะฮฺ(ซุฮฺรฺ อีศฺรฺ อีชาฮฺ)ให้เป็นสองร็อกอะฮฺ และไม่อนุญาตให้กระทำได้เว้นแต่ในเวลาเดินทางเท่านั้น ส่วนละหมาดมัฆริบและศุบฮฺนั้นจะทำการกือศฺรฺไม่ได้เด็ดขาด

ส่วนการควบรวมละหมาด(ญุมอฺ)นั้นสุนัตทั้งในขณะที่ไม่ได้เดินทางและในขณะที่เดินทาง หากมีเหตุผลที่ทำได้ ฉะนั้นให้ญุมอฺรวมละหมาดซุฮฺรฺกับอีศฺรฺได้ และรวมละหมาดมัฆริบกับอีชาฮฺในเวลาของแต่ละเวลาละหมาดได้

2- เมื่อมุสลิมมีการเดินทางไม่ว่าเดินเท้าหรือด้วยพาหนะ ทางบก ทางน้ำหรือทางอากาศ สุนัตให้เขาย่อละหมาดสี่ร็อกอะฮฺให้เป็นสองร็อกอะฮฺ และสุนัตให้รวบรวมสองเวลาละหมาดให้เป็นหนึ่งในเวลาหนึ่งเวลาใดของเวลาละหมาดทั้งสอง หากเขาสะดวกจะทำเช่นนั้นจนกว่าจะสิ้นสุดการเดินทาง

มีรายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา กล่าวว่า

الصَّلَاةُ أَوْلُ مَا فُرِضَتْ رَكَعَتَيْنِ فَأَقْرَبَتْ صَلَاةُ السَّفَرِ وَأَتَمَّتْ صَلَاةُ
الْحَضَرِ

ความว่า “การละหมาดนั้น เดิมทีถูกบัญญัติไว้เพียงสองร็อกอะฮฺ หลังจากนั้นก็มีบัญญัติให้คงไว้ซึ่งสภาพเดิม(สองร็อกอะฮฺ)ของละหมาดในขณะที่เดินทาง และได้เพิ่มจำนวนร็อกอะฮฺในละหมาดขณะที่ไม่ได้เดินทาง” (มุตตะพะกุน อะลียฺ โดยมีบันทึกในอัล-บุคอรีห์ เลขที่ : 1090 ส่วนนี้เป็นของอัล-บุคอรีห์ และมุสลิม เลขที่: 685)

- ทุกๆ การกระทำที่เรียกว่าเป็นการเดินทางตามความเข้าใจที่ถือปฏิบัติของคนทั่วไป(อูรฺฟ) ก็จะใช้ตามหุก่มต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทาง อันได้แก่ การก้อศฺร การญุมอฺ การละศีลอด การเซ็ดบรอนท์เท้าคฺฟู(หรือถูงเท้า) เป็นต้น

ผู้เดินทางจะเริ่มต้นใช้หุก่มต่างๆ เกี่ยวกับการเดินทางได้เมื่อไร?

ผู้เดินทางจะเริ่มทำการก้อศฺรและญุมอฺได้ก็ต่อเมื่อเขาออกจากเขตเคหะสถานของหมู่บ้านของเขาแล้ว ไม่มีกำหนดระยะเวลาห่างของการเดินทางที่แน่นอน ที่แน่นอนคือจะใช้จารีตประเพณีเป็นตัวกำหนด ฉะนั้นตราบใดที่เขาอยู่ในระหว่างการเดินทางและไม่ได้ตั้งเจตนาชัดว่าเขาจะอยู่ที่นั่นตลอดไป เขาก็คือผู้เดินทางที่สามารถปฏิบัติใช้หุก่มต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทางได้ จนกว่าเขาจะกลับไปสู่ภูมิลำเนาของเขา

- การย่อละหมาดในขณะที่เดินทางนั้นเป็นสุนนะฮฺ และสามารถย่อละหมาดได้ในทุกๆ การกระทำที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการเดินทาง แต่หากจะละหมาดเต็มการละหมาดนั้นก็ถูกต้องใช้ได้

ลักษณะการละหมาดของผู้เดินทางที่ตามหลังคนที่ไม่ได้เดินทาง

1- เมื่อผู้เดินทางได้ละหมาดตามหลังคนที่ไม่ได้เดินทาง เขาต้องละหมาดเต็มตามอิมาม แต่หากคนที่ไม่ได้เดินทางละหมาดตามหลังผู้เดินทาง ตามสุนนะฮฺแล้วผู้เดินทางที่เป็นอิมามให้ย่อละหมาด ส่วนมะอฺมูมที่ไม่ได้เดินทางให้เพิ่มจำนวนร็อกอะฮฺให้เต็มหลังจากอิมามให้สละมาแล้ว

2- ตามสุนนะฮฺแล้วหากผู้เดินทางเป็นอิมามละหมาดนำคนที่ไม่ได้เดินทางในพื้นที่ของพวกเขา ให้ผู้เป็นอิมามละหมาดเพียงสองร็อกอะฮฺ หลังจากนั้นให้เขากล่าวว่า พวกท่านจงเพิ่มการละหมาดของพวกท่านให้สมบูรณ์ แท้จริงพวกเราคือหมู่ชนที่เดินทางอยู่

หุ้กมการละหมาดสุนัตในระหว่างเดินทาง

ตามสุนนะฮฺแล้วให้งดการละหมาดสุนัตเราะวาติบในระหว่างเดินทาง ยกเว้นละหมาด ตะฮัจญุด วิติร และสุนัตก่อนศุบหิ

ส่วนสุนัตมุลัก(การละหมาดสุนัตโดยทั่วไปที่ปราศจากมูลเหตุเฉพาะ)นั้นได้บัญญัติให้ทำ ทั้งในเวลาเดินทางและไม่เดินทาง เช่นเดียวกันกับการละหมาดสุนัตที่มีสาเหตุ เช่นสุนัตวุฎูอ์(หลังอาบน้ำละหมาด) สุนัตฎะวาฟ ตะฮิยะตุลมัสญิด ละหมาดฎุฮา เป็นต้น

- การกล่าวซิกิรหลังละหมาดห้าเวลานั้นเป็นสิ่งสุนัตสำหรับชายและหญิง ไม่ว่าจะเดินทางหรือไม่เดินทาง

หุ้กมสำหรับผู้เดินทางตลอดทั้งปี

กับตันเครื่องบิน เรือ คนขับรถยนต์ รถไฟ และผู้เดินทางตลอดเวลาอนุญาตให้เขาใช้สิทธิผ่อนปรนได้ไม่ว่าจะเป็นการย่อละหมาด การควมรวมละหมาด การละศีลอด การเช็ดบนรองเท้าคุฟ

สิ่งที่ยุ้เดินทางต้องทำเมื่อกลับภูมิลำเนาของเขา

สุนัตสำหรับผู้เดินทางเมื่อกลับสู่อุ้ภูมิลำเนาให้วะที่มัสญิดก่อนเป็นลำดับแรก แล้วละหมาดที่มัสญิดสองร็อกอะฮฺ

หุ้กมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทาง

1- สิ่งที่ใช้ชี้ขาดในเรื่องการย่อละหมาดคือการยึดเอาสถานที่เป็นหลัก ไม่ใช่การยึดเวลาเป็นหลัก ฉะนั้นเมื่อผู้เดินทางลืมนว่าตัวเองยังไม่ได้ละหมาดเวลาใดเวลาหนึ่งเมื่อตอนที่อยู่บ้าน แล้วนึกขึ้นได้ในขณะที่ตัวเองเดินทางอยู่ก็ให้เขาละหมาดชดเวลาที่เขาลืมนั้นด้วยการย่อได้ และหากลืมนว่าตัวเองยังไม่ได้ละหมาดเวลาใดเวลาหนึ่งตอนที่เดินทาง แล้วนึกขึ้นได้เมื่อกลับถึงบ้านแล้วก็ให้เขาละหมาดชดเวลานั้นๆ ให้เต็มจำนวนร็อกอะฮฺโดยไม่ย่อละหมาด

2- เมื่อผู้เดินทางจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในที่หนึ่งแต่ไม่ได้มีเจตนาอยู่อย่างถาวร หรือคิดที่จะอยู่จนกว่าเสร็จธุระแต่ไม่ได้มีเจตนาจะอยู่อย่างถาวรให้เขาทำการก็อศูรี้ได้ตลอดไม่ว่าจะใช้เวลานานเท่าใดก็ตาม

3- เมื่อเข้าเวลาละหมาดแล้วเขาก็เริ่มออกเดินทาง ให้เขาทำการย่อและควมรวมในระหว่างทางได้ แต่หากถึงเวลาละหมาดในขณะที่เขากำลังเดินทางอยู่ จากนั้นเขาได้กลับถึงภูมิลำเนา ก็ให้เขาละหมาดเวลานั้นเต็มจำนวนร็อกอะฮฺ จะควมรวมและย่อไม่ได้อีก

ลักษณะการละหมาดบนเครื่องบิน

หากอยู่บนเครื่องบินและไม่มีสถานที่ที่จะละหมาด ให้เขาละหมาดตรงที่นั่งของเขาในท่า ยืนหันหน้าไปทางกิบละฮฺ ให้สัญญาณในท่ารุกูอุเท่าที่จะทำได้ แล้วนั่งบนที่นั่งแล้วให้ทำสัญญาณ ท่าสุญูดเท่าที่เขาสามารถทำได้

หุก่มของผู้เดินทางเมื่อเดินทางถึงมักกะฮฺ

ผู้ใดที่เดินทางไปมักกะฮฺหรือที่อื่นๆ ให้เขาละหมาดเต็มตามอิมาม แต่ถ้าไม่ทันละหมาด พร้อมอิมาม สุนัดให้เขาละหมาดก็อศฺร

และผู้ใดที่เดินทางผ่านหมู่บ้านหนึ่งโดยได้ยินเสียงอะซานหรืออิกอมะฮฺและเขายังไม่ได้ ละหมาด หากเขาประสงค์ที่จะหยุดละหมาดญะมาอะฮฺพร้อมชาวบ้านเขาก็หยุดได้ และหาก ประสงค์ที่จะผ่านไปละหมาดที่อื่น เขาก็เดินทางผ่านไปเช่นกัน

หุก่มการอะซานและอิกอมะฮฺในขณะที่เดินทาง

ผู้ใดประสงค์จะทำการรวบรวมระหว่างละหมาดซุฮฺรกับอศฺริ หรือมัฆริบกับอิซาอ์ ให้เขาอะ ซานแล้วอิกอมะฮฺหลังจากนั้นจึงละหมาดฟัรฎูแรกให้เสร็จ แล้วให้อิกอมะฮฺอีกครั้งหลังจากนั้นจึง ละหมาดฟัรฎูที่สองต่อไป โดยให้ละหมาดเป็นญะมาอะฮฺทุกคน และหากมีเหตุอันสมควรรวบรวม ได้ เช่น หนาวจัด ลมแรง หรือฝนตกหนักให้ละหมาดร่วมกันในที่พักอาศัยของพวกเขาได้

ลักษณะการรวบรวมและย่อละหมาดในระหว่างเดินทาง

สุนัตสำหรับผู้เดินทางทำการรวบรวมละหมาดซุฮฺรกับอศฺริ และมัฆริบกับอิซาอ์เมื่อมี เหตุผลที่อนุโลมให้ทำ ในเวลาหนึ่งเวลาใดของเวลาละหมาดทั้งสองตามลำดับ หรือในเวลากลาง ระหว่างทั้งสอง ซึ่งหากเป็นเวลาหยุดพักให้กระทำในเวลาที่เหมาะสมที่สุด

และหากกำลังเดินทางอยู่นั้นตามสุนนะฮฺแล้ว หากตะวันตกดินก่อนที่เขาจะออกเดินทาง ให้เขาทำการรวบรวมระหว่างมัฆริบกับอิซาอ์ในเวลามัฆริบ(ญุมอุ ตักดีม)

หากเขาออกเดินทางก่อนตะวันตกดินให้เขาทำการรวบรวมระหว่างมัฆริบกับอิซาอ์ใน เวลาของอิซาอ์(ญุมอุ ตะฮ์คิร)

และเมื่อตะวันตกดินก่อนที่เขาจะเดินทางให้เขาทำการรวบรวมระหว่างซุฮฺรกับอศฺริในเวลา ของซุฮฺริ(ญุมอุ ตักดีม)

หากเขาออกเดินทางก่อนตะวันตกดินให้เขาทำการรวบรวมระหว่างซุฮฺรกับอศฺริในเวลา ของอศฺริ(ญุมอุ ตะฮ์คิร)

1- มีรายงานจากท่านอับนุ อับบาสเราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า กล่าวว่

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْمَعُ بَيْنَ صَلَاةِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ
إِذَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ سَيْرٍ، وَيَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ

3- การละหมาดในกรณีหวาดกลัว

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เน้นความสะดวกและง่าย เป็นหลัก แต่เนื่องจากค่านึงถึงประโยชน์และความสำคัญยิ่งของการละหมาดห้าเวลา ความเป็นวาญิบของมันจึงไม่อาจตกไปไม่ว่าในกรณีใด ฉะนั้นในขณะที่มุสลิมอยู่ในสนามรบเพื่อญิฮาดและหวาดกลัวต่อการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม พวกเขาก็ยังต้องละหมาดในกรณีนี้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และวิธีการที่นิยมแพร่หลายคือ

ลักษณะการละหมาดในกรณีหวาดกลัว

หนึ่ง ในกรณีที่ศัตรูอยู่ทางด้านกิบละฮฺ ก็ให้พวกเขาละหมาดด้วยวิธีการต่อไปนี้

เริ่มต้นด้วยการตักบีรของอิمام แล้วมุสลิมกลุ่มหนึ่งตั้งแถวหน้ากระดานหลังอิمامสองแถวแล้วพวกเขาทั้งหมดทั้งสองแถวก็ดำเนินการละหมาดโดยเริ่มตักบีรตามอิمام แล้วรูกู แล้วเงยขึ้นจากรูกู หลังจากนั้นเฉพาะแถวแรกก็ถัดจากอิمامให้ลงสุญูดพร้อมอิمام เมื่อพวกเขาแถวแรกลุกขึ้นยืน แถวที่สองก็ลงสุญูดต่อ เสร็จแล้วลุกขึ้นยืน แล้วทำการเปลี่ยนแถวโดยผู้ที่อยู่แถวหลังก้าวมาอยู่แถวหน้าและผู้แถวหน้าถอยไปอยู่แถวหลัง แล้วทั้งหมดก็ละหมาดตามอิمامต่อไปในลักษณะที่เหมือนในร็อกอะฮฺแรก จนถึงเวลาให้สะลาม ก็ให้พวกเขาสะลามตามอิمامพร้อมๆ กันทุกคน

สอง ในกรณีที่ศัตรูไม่ได้อยู่ทางด้านกิบละฮฺก็ให้พวกเขาละหมาดด้วยวิธีการต่อไปนี้

1- เริ่มต้นด้วยการตักบีรของอิمام แล้วมุสลิมกลุ่มก็มาหนึ่งตั้งแถวละหมาดพร้อมอิمام และมุสลิมอีกกลุ่มยืนประจำการเพื่อคอยระวังทางด้านที่ศัตรูอยู่ ซึ่งเมื่ออิمامนำละหมาดกลุ่มแรกได้หนึ่งร็อกอะฮฺแล้ว อิمامก็หยุดยืนคอย ปล่อยให้บรรดามะอ์มูมแต่ละคนละหมาดต่อโดยลำพังจนเสร็จ แล้วไปเปลี่ยนเวรยืนประจำการกับกลุ่มที่สองต่อ หลังจากนั้นกลุ่มที่สองที่ยังไม่ได้ละหมาดก็ไปตั้งแถวละหมาดหลังอิمام แล้วอิمامก็เริ่มละหมาดต่อไปพร้อมมะอ์มูมในอีกหนึ่งร็อกอะฮฺที่เหลือจนถึงการนั่งตะชะฮฺฮฺสุด แล้วอิمامก็หยุดนั่งคอย ปล่อยให้มะอ์มูมแต่ละคนละหมาดต่อโดยลำพังอีกหนึ่งร็อกอะฮฺจนกระทั่งนั่งตะชะฮฺฮฺสุด แล้วอิمامก็ให้สะลามและมะอ์มูมก็ให้สะลามตามอิمامพร้อมๆ กัน ทั้งนี้ในระหว่างละหมาดอยู่พวกเขาก็มีอาวุธเบาๆ เตรียมอยู่และระวังการจู่โจมของศัตรูอยู่เสมอ

2- หรือให้อิمامนำละหมาดกลุ่มแรกในสองกลุ่มก่อนสองร็อกอะฮฺจนกระทั่งนั่งตะชะฮฺฮฺสุด แล้วอิمامหยุดนั่งคอย ปล่อยให้มะอ์มูมกลุ่มแรกให้สะลามไปก่อน แล้วให้มะอ์มูมกลุ่มที่สองมาละหมาดพร้อมอิمام แล้วอิمامก็ละหมาดนำมะอ์มูมกลุ่มที่สองอีกสองร็อกอะฮฺ จนกระทั่งให้สะลาม ซึ่งในรูปแบบนี้อิمامจะละหมาดสี่ร็อกอะฮฺในขณะที่มะอ์มูมแต่ละกลุ่มละหมาดสองร็อกอะฮฺ

3- หรือให้อิหม่ามเริ่มนำละหมาดกลุ่มแรกในสองกลุ่มก่อนสองร็อกอะฮฺจนเสร็จสมบูรณ์ จนถึงสะลาม แล้วเริ่มนำละหมาดใหม่กับกลุ่มที่สองร็อกอะฮฺจนเสร็จสมบูรณ์จนถึงสะลามเช่นกัน

4- หรือให้อิหม่ามนำละหมาดแต่ละกลุ่มเพียงหนึ่งร็อกอะฮฺเท่านั้น ซึ่งรูปแบบนี้อิหม่ามละหมาดได้สองร็อกอะฮฺในขณะที่มะอ์มูมแต่ละกลุ่มละหมาดได้ร็อกอะฮฺเดียวโดยไม่ต้องเกาะฎอฮ์ (ชดใช้) เพราะทุกรูปแบบมีรายงานในสุนนะฮฺทั้งสิ้น

สาม ในกรณีที่ดูเงินหวาดกลัวมาก ถึงขั้นปะทะกันแล้วให้พวกเขาละหมาดทุกๆ ที่เดินหรืออยู่บนพาหนะเพียงร็อกอะฮฺเดียวโดยรุกูและสุญูดด้วยการให้สัญญาณ ไม่ว่าจะหันไปทางทิศใดหรือไม่ว่า หากไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ให้ละหมาดไว้ก่อน จนกว่าอัลลอฮฺจะให้รู้แพ้ชนะแล้วจึงละหมาด

1- อัลลอฮฺได้กล่าวว่า

﴿حَفِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ فَإِن خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٩﴾﴾ [البقرة / ٢٣٨-٢٣٩].

ความว่า “และพวกเจ้าจงรักษาบรรดาละหมาดไว้ และจงรักษาละหมาดที่อยู่กึ่งกลาง และจงยืนเพื่ออัลลอฮฺโดยนอบน้อม ถ้าพวกเจ้ากลัว ก็จงเดินละหมาดหรือขี่พาหนะ ครั้นเมื่อพวกเจ้าปลอดภัยแล้ว ก็จงรำลึกถึงอัลลอฮฺดังที่พระองค์สอนพวกเจ้าสิ่งซึ่งพวกเจ้าไม่เคยรู้มาก่อน” (อัล-บะเกาะเราะฮฺ : 238-239)

2- มีรายงานจากท่านอับนุ อับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า กล่าวว่า

فَرَضَ اللَّهُ الصَّلَاةَ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْحَضَرِ أَرْبَعًا، وَفِي السَّفَرِ رَكْعَتَيْنِ، وَفِي الْخَوْفِ رَكْعَةً

ความว่า “อัลลอฮฺได้บัญญัติไว้ซึ่งการละหมาดด้วยถ้อยคำที่มาจากนบีของท่านในขณะปรกติไม่ได้เดินทางสี่ร็อกอะฮฺ ในขณะที่เดินทางสองร็อกอะฮฺ และในขณะที่หวาดกลัวร็อกอะฮฺเดียว” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 687)

- หากเป็นการละหมาดมัซหฺิบซึ่งไม่สามารถจะย่อได้ ให้อิหม่ามนำละหมาดกลุ่มแรกสองร็อกอะฮฺ แล้วนำละหมาดกลุ่มที่สองหนึ่งร็อกอะฮฺหรือกลับกัน